

Recente roofvogelliteratuur

Rob G. Bijlsma

Barkema-Drost L.P. & van der Velde E. 2016. Cameraobservaties bij bruine kiekendief-nesten om prooiaanvoer te kwantificeren. *Limosa* 89: 79-83.

In 2013 (een daljaar voor veldmuizen) werden bij 2 nesten in Friesland camera's geplaatst (18-26 juni, resp. ruim 55 en 68 uren observatie, met resp. ruim 22.000 en 40.000 opnames), waarmee resp. 13 en 41 prooien werden vastgesteld (plus resp. 1 en 23.5 prooien als resten tijdens nestbezoeken). Het verschil in aantal prooien tussen beide nesten was vermoedelijk reëel; bij het eerste nest werd bijvoorbeeld de vrouw niet gezien op camerabeelden (mogelijk veroorzaakt door de plaatsing van de camera, net als de bouw van een bijnest). De conditie van de jongen op het eerste nest was ook slechter dan op het nest waar veel meer prooien werden aangebracht (waarvoor ook andere mogelijke redenen worden geopperd, want al slechter gevoed voordat de camera werd geplaatst). Onder de prooien waren haas, Spreeuw, Fuut en andere vogels belangrijk (niet altijd op naam te brengen). Muizen werden alleen bij nest 2 aangevoerd (maar weinig). (lydiabarkema@home.nl).

Boettcher R. & Mijica E.K. 2016. First record of Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) ground nesting activity on the U.S. Atlantic coast. *J. Raptor Res.* 50: 313-315.

Een paartje Slechtvalk nestelde succesvol op de grond in de duinen van Cedar Eiland in 2013; er werden twee jongen grootgebracht. In 2014 werd er opnieuw op de grond genesteld, vlak bij de plaats van 2013; van de 4 eieren kwamen er 2 uit, maar beide jongen gingen dood aan oververhitting. (ruth.boettcher@dgif.virginia.gov).

Cardador L. et al. 2015. Conservation traps and long-term species persistence in human-dominated systems. *Conservation Letters* 8: 456-462.

Natuurbescherming is een industrie geworden. Dat valt af te lezen aan het taalgebruik (reactief en proactief, framing, biodiversiteit, doelsoort, implementatie, holistisch: plak dat brabbeltaaltje in willekeurig welke volgorde aan elkaar, en zie daar: een lid van het uitdijende leger van pratende hoofden dat media en wetenschap bezoedelt, de rondvliegende euro's, de uitdijende aantallen auteurs bij het zoveelste loze artikel... In dit geval bladiebla over Grauwe Kiekendieven in Spanje, waar de dames en heren 'nieuwe instrumenten' ontwikkelen, aan 'scenario's bouwen', 'mentale modellen' in het leven roepen, en 'optimalisatie-analyses' willen zien, en dat allemaal gevat in eindeloze prietpraat. Diepe zucht.

Chesterman H. 2016. Predation of a colony of Barn Swallows by Eurasian Sparrowhawk. *British Birds* 109: 551-552.

De auteur houdt al sinds 2004 het broedsucces bij van een kolonie Boerenzwaluwen in een stallencomplex in Cambridgeshire. Verwilderde katten waren in sommige jaren verantwoordelijk voor predatie (waardoor het % uitgevlogen ten opzichte van het aantal gelegde eieren daalde naar 60-65%, tegen gewoonlijk 70-92%). Sperwers waren al wel jagend gezien de buurt van de stallen, maar daar werden ze door de zwaluwen op

hun huid gezeten. Op 29 augustus 2015 werd een juveniel mannetje Sperwer betrappt in de stal. Deze vogel pakte jonge zwaluwen (van tweede broedsels) uit het nest, en dat bleef hij doen tot en met 1 september. De zwaluwen reageerden door af te taaien en ergens anders te gaan slapen. Overigens was het broedsucces dat jaar toch nog 80%. (aitchestman@gmail.com).

Enden G. van den 2016. Slechtvalken op de Dikke Toren in Zierikzee. *Sterna* 61(lente): 10-12.

Een overzicht van overwinterende Slechtvalken in Zierikzee. In totaal werden tot nu toe 593 prooien verzameld van deze vogels, en wel in 1999-2015. De belangrijkste prooigroep waren steltlopers (57.7%), gevolgd door andere belangrijke prooien als postduif (13.5%), lijsters (5%), overige duiven (3.9%) en spreeuw (2.2%). In 2013-15 broedde er ook een paar op de toren, met resp. (vermoedelijk) 1, 2 en 3 uitvliegende jongen. In 2003 werd bij deze locatie ook nachtvacht gezien, in de tijd dat de toren werd aangelicht.

Francksen R.M., Whittingham M.J. & Baines D. 2016. Assessing prey provisioned to Common Buzzard *Buteo buteo* chicks: a comparison of methods. *Bird Study* 63: 303-310.

Door camera's bij 32 buizerdnesten te plaatsen, en tegelijk prooiresten op plukplaatsen en braakballen te verzamelen, waren de auteurs in staat aan te geven wat de makkes waren van de afzonderlijke methodes van voedselonderzoek. De camera's (ingesteld op beweging) werden in drie jaren toegepast, 2011-13, waarmee eventuele jaarlijkse variatie in prooien kon worden aangetoond (in totaal 2320 uren observatie). Per nest werd drie dagen gekeken per fase in de jongentijd: de eerste week na het uitkomen van de eieren, 1-4 weken daarna, en vanaf vier weken tot uitvliegen. Prooiresten (n=486) en braakballen (n=217) werden in de buurt van het nest verzameld, 5x tijdens de nest-jongenfase. Op het nest werden 4x de prooiresten geraapt (bij installatie en verwijdering van camera), plus nog eens na het uitvliegen. De dichtheid van aardmuizen in het broedgebied werd bijgehouden via 10 transecten met elk 50 klavallen. De uitkomst is als verwacht: prooiresten gaven veel minder muizen te zien dan de braakballen en de camera's, middelgrote zoogdieren (haas, konijn, eekhoorn, bruine rat, wezel) werden veel vaker als prooirest of in een braakbal gevonden, kleine en grote vogels vooral als prooirest, kikkers en reptielen voor via de camera, en insecten uitsluitend via camerabeelden. Het bevestigt de uitkomsten van hetzelfde type onderzoek bij buizerd en andere roofvogelsoorten. Combineren van alle methoden, als oplossing voor over- en ondervertegenwoordiging via elke afzonderlijke methode, bleek in dit geval niet goed te werken: grote vogels en insecten bleven oververtegenwoordigd vergeleken met de camerabeelden. (r.m.francksen@newcastle.ac.uk).

Hadjikyriakou T.G. & Kirschel A.N.G. 2016. Video evidence confirms cannibalism in Eleonora's Falcon. *J. Raptor Res.* 50: 220-223.

Op een nest met jonge Eleonora's Valken van 21-23 dagen oud bracht het vrouwtje een levende jonge Eleonora's Valk van 7-9 dagen oud aan; die werd gedood en gevoerd aan haar eigen jongen. Dit jong was waarschijnlijk afkomstig van een nest 116 m verderop. (kirschel@ucy.ac.cy).

Katzner T.E., Bragin E.A., Bragin A.E., McGrady M., Miller T.A. & Bildstein

K.L. 2016. Unusual clockwise loop migration lengthens travel distances and increases potential risks for a central Asian, long distance, trans-equatorial migrant, the Red-footed Falcon *Falco vespertinus*. Bird Study 63: 406-412.

Twintig Roodpootvalken uit Kazachstan kregen een geolocator aangemeten, waarvan er twee in het daaropvolgende jaar werden teruggevangen (de geringe terugkeer werd gespiegeld door waarnemingen van gekleurde, maar niet geloggerde Roodpoten, wat impliciet wordt aangegrepen als aanwijzing dat geolocators niet hebben bijgedragen aan extra sterfte; of dat echt zo is, blijft onduidelijk). Beide vrouwtjes vlogen via het Midden-Oosten en Oost-Afrika naar ZW-Afrika waar ze een tijd in een enorm gebied rondhingen (Angola, Botswana, Namibië) alvorens via de westkant van Afrika terug te keren. Daarbij staken ze de Sahara in in het centrum over, uitkomend in Libië/Tunesië, om via ZO-Europa rechtsaf te slaan richting broedgebieden in Kazachstan. Wat hier ongebruikelijk aan is, ontgaat me. Deze lusmigratie is al heel lang bekend van Roodpoten (een van de redenen waarom we ze in West-Europa vaker in het voorjaar dan in het najaar zien). De langere terugtocht (ongeveer 40% langer dan in najaar) is waarschijnlijk energetisch gezien goedkoper dan wanneer de kortere najaarsvlucht zou worden gerepliceerd in het voorjaar. De totale reis was in het najaar c. 9550-11.275 km lang, in het voorjaar c. 13.200 km. (tkatzner@usgs.gov).

Kettel E.F., Gentle L.K. & Yarnell R.W. 2016. Evidence of an urban Peregrine Falcon (*Falco peregrinus*) feeding young at night. J. Raptor Res. 50: 321-323.

Bij nesten van Slechtvalken in Chichester, Sheffield en Nottingham in Engeland werden cameravallen geplaatst waarmee 1800 uur beeld werd verzameld. Alleen bij het nest van Nottingham (met 4 jongen) werd opgemerkt dat er 's nachts werd gevoerd. Het adulte mannetje bracht 4x voedsel aan, kleine tot middelgrote vogels (mogelijk 1x een vleermuis). Het vrouwtje bleef op het nest en hield de jongen de hele nacht warm. Overdag bracht de man 8x prooi aan op 27 april en 9x op 30 april, wat erop duidt dat de prooiaanvoer overdag voldoende was. De maan was op 27 april in zijn derde kwartier, op 30 april vol. Bij de andere twee nesten, die resp. 2 en 3 jongen hadden, werd 's nachts niet gevoerd. (esther.kettel02@ntu.ac.uk).

Kleefstra R., Brandenburg E., de Groot E., Kramer J. & Spijkstra-Scholten W. 2016. Vondst van een grote nazomerslaapplaats van Bruine Kiekendieven in een suikerbietenperceel in Fryslân. Limosa 89: 84-87.

Eind augustus 2015 werd een forse slaapplaats van Bruine Kiekendieven (110-120 ex.) in een bietenveld (7 ha) gevonden. De slaapplaats bleef in gebruik tot eind september. Begin september waren het er nog 82, op 10 september 54. De afname liep parallel met een doortrekkie. Meer dan de helft van de vogels was juveniel, de rest overwegend adulte vrouw (weinig adulte mannen). In braakballen werden uitsluitend veldmuizen aangetroffen (plus enkele niet nader gedetermineerde muizen). De vogels kwamen 's avonds aanvliegen uit de richting van Franeker, Wommels en Bolsward, waarin 2014 een muizenuitbraak was geweest. (craneland@planet.nl).

Kreiderits A., Gamauf A., Krenn H.W. & Sumasgutner P. 2016. Investigating the influence of local weather conditions and alternative prey composition on the breeding performance of urban Eurasian Kestrels *Falco tinnunculus*. Bird Study 63: 369-379.

De in Wenen broedende Torenvalken hebben een stadsmenu, met verhoudingsgewijs veel vogels (vooral bij broedvogels in hartje stad). Toch waren de lokale weersomstandigheden het sterkst van invloed op de broedprestaties, doordat ze vroeger tot broeden overgingen als het warm en droog was in de periode voorafgaande aan de eileg (inclusief winter). (petra.sumasgutner@univie.ac.at).

Martin B., Onrubia A., de la Cruz A. & Ferrer M. 2016. Trends of autumn counts at Iberian migration bottlenecks as a tool for monitoring continental populations of soaring birds in Europe. Biodivers. Conserv. 25: 295-309.

Roofvogeltrektellingen in de Pyreneeën en bij Gibraltair (1999-2013) bleken voor de meeste soorten gelijksoortige trends op te leveren, zij het vaak met een iets steiler verloop in de Pyreneeën. Zwarte en Gewone Ooievaar, Dwegarend, Slangarend, Aasgier en Zwarte Wouw namen toe, Wespindief bleef gelijk. Wordt alleen getoetst aan de hand van makkelijk beschikbare grootschalige overzichten over trends van vogels (zoals BirdLife), en dus voorbijgaand aan wat er werkelijk aan de hand is (zó verschillend naar plek en tijd dat je daar wel rekening mee móet houden; dat vergt alleen meer graafwerk in de bestaande – vaak wat minder toegankelijke – literatuur; hun opmerking over Wespindief, bijvoorbeeld, is tekenend, want neergezet als soort waarvan niets bekend is op de broedgebieden, wat aperte onzin is). De obligate praat over klimaatsinvloeden ontbreekt uiteraard niet, ook niet over andere mediagenieke verschijnselen als bijensterfte (wordt in verband gebracht met Wespindief!). Zelfs het fenomeen dat steeds meer soorten in toenemende mate in Zuid-Europa overwinteren (in plaats van doorvliegen naar Afrika), toch een interessant verschijnsel, bevat niet meer dan herhaling van andermans gebrekkige waarnemingen en ongetoetste ideeën. Hoeveel meer van dit soort stukken moeten er nog worden geschreven, voordat er eens grondig in de literatuur wordt geshopt voor lokale trends (en niet alleen aantal, maar ook reproductie en overleving) in de broedgebieden? Moet je natuurlijk wel een bibliotheek induiken, want alleen via digitale toegangen blijf je rondtollen in steeds hetzelfde rijtje bronnen dat iedereen gebruikt (en die deels weinig bruikbaar zijn).

Sharma P. 2016. Potential toxicity of fenbendazole to Gyps vultures on the Indian subcontinent. J. Raptor Res. 50: 207-210.

Het genoemde middel wordt massaal in de veehouderij gebruikt tegen parasieten. Er zijn nu experimentele aanwijzingen (voor Witruiggier) dat het middel een probleem kan gaan vormen voor gieren. Hoewel gieren een stevig immuunsysteem hebben, zou het middel voor necrose van de celwanden van het maag-darmkanaal kunnen zorgen. Gieren zijn aaseters, en kunnen via hun voedsel veel van het middel binnenkrijgen. (pradeep@pmx.it).

Steen R., Miliou A., Tsimpidis T., Selås V. & Sonnerud G.A. 2016. Nonparental infanticide in colonial Eleonora's Falcons (*Falco eleonora*). J. Raptor Res. 50: 217-220.

Op camerabeelden bij drie nesten van Eleonora's Valken is te zien dat een adulte Eleonora's Valk (niet een van de broedvogels) er met een jong (in leeftijden van 12-16 dagen) vandoor gaat. Gezien uiterlijke kenmerken ging het telkens om een vrouwtje. Je zou het ook gewoon predatie kunnen noemen (zolang het doden niet door de ouders zelf wordt gedaan); zie ook Hadjikyriakou & Kirschel 2016). (ronny.steen@nmbu.no).

Stanton D.J. 2016. Predation of dawn-swarming bats by Eurasian Hobby (*Falco subbuteo*). *J. Raptor Res.* 50: 317-319.

In Hongkong jaagde een Boomvalk 20 minuten voor zonsopkomst op kleine vleermuizen (waarschijnlijk *Pipistrellus*, ongeveer 4-5 g) die boven een vijver aan het jagen waren. Hij pakte onmiddellijk een vleermuis en begon die in de vlucht uit het vuistje te eten. In de daaropvolgende 8 minuten ving de valk nog vijf andere vleermuizen, die op dezelfde wijze werden geconsumeerd (100% jachtsucces). (djs@aechk.hk).

Sutton L.J. 2016. Low-light hunting by coastal Peregrine Falcons. *British Birds* 109: 548-549.

Op Lundy Island werd een cameraval geïnstalleerd bij een zitpost van een Slechtvalk. Daarop was te zien dat een volwassen vrouwtje Slechtvalk op 15 augustus 19 minuten na zonsopgang al met een Noorse Pijlstormvogel verscheen. Dit past in het beeld dat Slechtvalken geregeld in de schemer, of zelfs 's nachts, jagen. Noordse Pijlen komen in het donker aan land om hun jongen te voeden. (luke.setton@students.plymouth.ac.uk).

Väli U. & Vainu O. 2015. Short-distance migration of Estonian Common Buzzards *Buteo buteo*. *Ringing & Migration* 30: 81-83.

Ergens in Oost-Europa moet de trekscheiding liggen tussen de gewone Buizerd *Buteo buteo buteo* en de trekkende Buizerd *B.b. vulpinus*. Die laatste is een langeafstandstrekker die in zuidelijk Afrika overwintert. Een analyse van 62 terugmeldingen van in Estland geringde Buizerds (in 1957-2014) laat zien dat ze in Centraal-en West-Europa (vooral tussen Oost-Frankrijk en West-Polen) overwinteren. Eerstejaars en ouderejaars vogels verschilden niet in de gemiddelde afstand die ze aflegden, met resp. 483 en 531 km. Eentje kwam in Nederland terecht. Uit Zuid-Europa, Midden-Oosten noch Afrika kwamen meldingen binnen. Dit wist er sterk op dat de Estse Buizerds tot de nominatvorm behoren. Dit staat haaks op eerdere publicaties die suggereerden dat vogels in Estland uitsluitend uit *vulpinus* bestonden, of op zijn minst een menging van *buteo* en *vulpinus* waren. Ook de vogels in Letland worden tot *buteo* gerekend. Kortom, de scheiding tussenbeide ondersoorten moet ergens ten oosten van de Baltische staten liggen. De lange tijdreeks van terugmeldingen in Estland lijkt verder uit te sluiten dat het vroeger (of eigenlijk: in de tijd dat er eerder over werd geschreven) anders was. (ulo.vali@emu.ee).